

VODENJE VEČORGANIZACIJSKEGA ODZIVA NA NESREČO

mag. Julij Jeraj

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo, Zarnikova ulica 3, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
julij.jeraj@ljubljana.si

dr. Marjan Malesič, dr. Jelena Juvan, Miha Šlebir

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Kardeljeva ploščad 5, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
marjan.malesic@fdv.uni-lj.si
jelena.juvan@fdv.uni-lj.si, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1479-1566>
miha.slebir@fdv.uni-lj.si

DOI: 10.3986/NN0512

UDK: 351.78:614.8

IZVLEČEK

Vodenje večorganizacijskega odziva na nesrečo

Pri vodenju večorganizacijskega odziva na nesrečo je nujna vzpostavitev učinkovitega mehanizma za koordinacijo vseh v odziv vključenih organizacij. Na podlagi pozitivnih tujih in domačih izkušenj ter ob upoštevanju nacionalnih in lokalnih posebnosti smo pripravili predlog prenovljenega modela in sistema vodenja, pri čemer smo izhajali iz ameriškega sistema vodenja odziva na nesreče. Pri tem smo predvideli več rešitev za koordinacijo večorganizacijskih odzivov, in sicer: (1a) usklajevanje s pomočjo pooblaščenec, (1b) usklajevanje neposredno prek vodje intervencije, (2) vključevanje podpornih organizacij v organizacijsko strukturo pristojne organizacije, (3) vzpostavitev namestnikov vodje intervencije in (4) vzpostavitev združenega vodstva intervencije.

KLJUČNE BESEDE

vodenje odziva na nesreče, sistem vodenja odziva na nesreče, vodja intervencije, združeno vodstvo intervencije, koordinacija

ABSTRACT

Incident command during multi-agency disaster response

Multi-agency disaster response requires an effective mechanism for coordination of all participating agencies. We devised a proposal of an updated disaster response model for the Republic of Slovenia, derived from the US Incident Command System, with regard to positive foreign and domestic experience, and taking into account national and local specificities. We have envisaged several solutions for coordination of multi-agency responses, namely: (1a) assignment of incident liaison officers, (1b) direct coordination by the incident commander, (2) integration of assisting agencies into an organizational structure of a jurisdictional agency, (3) assignment of deputy commanders and (4) establishment of a Unified Command.

KEY WORDS

incident command, incident command system, incident commander, unified command, coordination

1 Uvod

Izkušnje iz preteklih nesreč v Republiki Sloveniji in tujini kažejo, da je treba ob obsežnejših nesrečah v odziv vključiti množico (tudi več deset) različnih organizacij. Pri tem so si organizacije največkrat medsebojno zelo različne, zato uspešnost in učinkovitost odziva v veliki meri zavisi od koordiniranosti njihovega delovanja. Ker je treba ob odzivu osnovne koordinacijske mehanizme vzpostaviti pod velikim časovnim pritiskom, so bili v posameznih državah in (mednarodnih) organizacijah vnaprej oblikovani različni mehanizmi vodenja. V Sloveniji – skladno z Zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (Zakon ... 2006) – za vodenje večorganizacijskega odziva skrbi pristojni poveljnik Civilne zaščite oziroma vodja intervencije, ob tem pa nimamo standardiziranega podrobnejšega modela oziroma sistema, ki bi olajšal proces medorganizacijske koordinacije. Ta je še vedno pretežno odvisna od vodjevih organizacijskih spretnosti in izkušenj, deloma pa tudi od prilagodljivosti in kreativnosti. Praksa tako kaže, da slovenski sistem odziva na nesreče »sorazmerno dobro deluje ob manjših ali rutinskih nesrečah, težave pa naraščajo s povečevanjem kompleksnosti nesreče in števila akterjev, ki se nanjo odzivajo, zato je velikokrat nujna improvizacija« (Malešič 2019, 210).

V nadaljevanju predstavljamo osnovne značilnosti sistema vodenja odziva na nesreče (angleško *Incident Command System* – ICS), ki se v Združenih državah Amerike – v prilagojeni obliki pa tudi v številnih drugih državah – uporablja kot prevladujoč mehanizem odziva na nesreče. Za tem podajamo predlog prilagoditve ICS za slovensko okolje, poimenovan sistem vodenja odziva na dogodke (SVOD), pri čemer posebej izpostavljam rešitev, predvideno za vodenje večorganizacijskih odzivov.

2 Metode

Prispevek temelji na izsledkih raziskovalnega projekta »Oblikovanje celovitega modela vodenja odziva na nesreče za vse ravni vodenja na področju zaščite, reševanja in pomoči v Republiki Sloveniji«, ki ga je v obdobju 2017–2019 po naročilu in s financiranjem Uprave za zaščito in reševanje Republike Slovenije izvedel raziskovalni konzorcij v sestavi: Obramboslovni raziskovalni center pri Fakulteti za družbene vede, Gasilska brigada Ljubljana, Gasilska zveza Slovenije, Inštitut za vodarstvo, d.o.o., Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo mestne uprave Mestne občine Ljubljana, IGEA, d.o.o. in posamezni strokovnjaki z različnih področij (Oblikovanje ... 2019). Raziskovanje je obsegalo predvsem primerjavo rešitev pri vodenju odziva na nesrečo v Združenih državah Amerike, Italiji, Švici, Avstriji in na Švedskem ter analizo vodenja odziva na nesrečo v Sloveniji, in sicer v primeru požarov na Krasu leta 2003, 2006 in 2013, vodne ujme v Železnikih leta 2007, neurja v Kamniku leta 2008, poplav leta 2010 in žledu leta 2014. Pri analizi smo uporabili različne metode, pri čemer smo člani raziskovalne skupine analizirali primarne in sekundarne vire, opazovali z udeležbo, izvajali intervjuje s tujimi in domačimi strokovnjaki in analizirali statistične podatke. Končni rezultat raziskave je bil predlog novega modela vodenja odziva na nesrečo v Sloveniji, katerega ustreznost smo preverili na dveh projektnih delavnicah, ki se jih je udeležilo skoraj 80 oseb iz organizacij, ki sodelujejo pri izvajanju in vodenju zaščite, reševanja in pomoči na različnih ravneh (občinski, regijski, državni) in vsebinskih področjih (uprava, gasilstvo, zdravstvo, policija, vojska in drugo).

3 Koncept ICS

ICS izvira iz 70. let prejšnjega stoletja, ko je v Kaliforniji (Združene države Amerike) serija obsežnih in uničujočih požarov preseгла zmožnosti skupnosti za učinkovit odziv. Kot odgovor je – ob upoštevanju vojaških izkušenj – nastala prva oblika sistema, namenjenega vodenju odziva na obsežne požare v naravi. V letih po vpeljavi je ugled ICS med praktiki hitro naraščal, zato je prišlo do širitve

njegove uporabe tako v geografskem kot vsebinskem smislu. S tem je ICS začelo uporabljati vse več gasilskih služb, posluževati pa so se ga začeli tudi policija, bolnišnice, obalna straža, agencija za varstvo okolja in druge organizacije. Čeprav je bil ICS zasnovan za uporabo ob velikih požarih, se je zaradi prilagodljivosti in modularnosti začel uporabljati tudi ob drugih nesrečah in ob krizah. ICS je tako postal najbolj razširjen sistem vodenja odziva na nesreče in druge krize, danes pa ga pod različnimi imeni uporabljajo ne le v Združenih državah Amerike, temveč tudi v Kanadi, Braziliji, Južni Afriki, na Norveškem, na Kitajskem, na Tajvanu, na Novi Zelandiji, na Japonskem, v Italiji, Švici, Avstriji, na Švedskem in v Organizaciji združenih narodov (Jeraj 2016).

Teorija ICS poudarja pomen koordiniranja večorganizacijskega odziva na nesrečo v začasnih hierarhičnih strukturah. Ključna inovacija ICS je, da začasno centralizira pristojnost odziva na nesrečo pri usmerjanju delovanja različnih organizacij. Pri tem predvideva, da je – ne glede na kompleksnost odziva – za vodenje imenovana bodisi ena oseba (vodja intervencije – *incident commander*) ali pa je imenovano združeno vodstvo intervencije (*unified command*), ki usmerja delovanje vseh drugih akterjev (Moynihan 2009; Jeraj 2016). Značilno je, da morajo ICS obvezno uporabljati vse organizacije, ki se odzivajo na katerikoli nevarni dogodek, ne glede na njegov geografski obseg, čas trajanja ali stopnjo kompleksnosti. ICS se torej uporablja vsakodnevno, na primer v primeru požarov, prometnih nesreč in izlitij nevarnih snovi, pa tudi v primeru nerutinskih dogodkov, kot so potresi, orkani in teroristični napadi.

Model ICS temelji na načelih klasične teorije organizacije in organizacijske strukture. ICS ta načela prenaša v okolje negotovosti in kaotičnosti, kakršno je značilno za nesreče. ICS daje velik poudarek jasni, enotni liniji vodenja, ki zagotavlja, da ima vsaka oseba le enega nadrejenega (enostarešinstvo). Vodenje se v modelu ICS sicer izvaja prek uporabe petih funkcionalnih področij; po izvirno ameriški delitvi so ta področja: (1) vodenje, (2) operativa, (3) načrtovanje, (4) logistika ter (5) finance in administracija (Emergency ... 2018).

Čeprav je ICS med praktiki naletel na široko podporo, pa so teoretiki do njega precej bolj skeptični in zadržani. Med ključnimi pomanjkljivostmi se pogosto izpostavlja, da ICS ne upošteva konteksta skupnosti, ki se odziva na nesrečo in da je sistem po nepotrebnem zapleten, pri čemer so za pojasnitev funkcionalnih podrobnosti potrebni številni tečaji, podprti s tisoči strani besedila. Toda, kot izpostavljata Jensenova in Thompson (2016), številne kritike niti ne temeljijo na izvirnih raziskavah, zato je njihova posplošljivost vprašljiva.

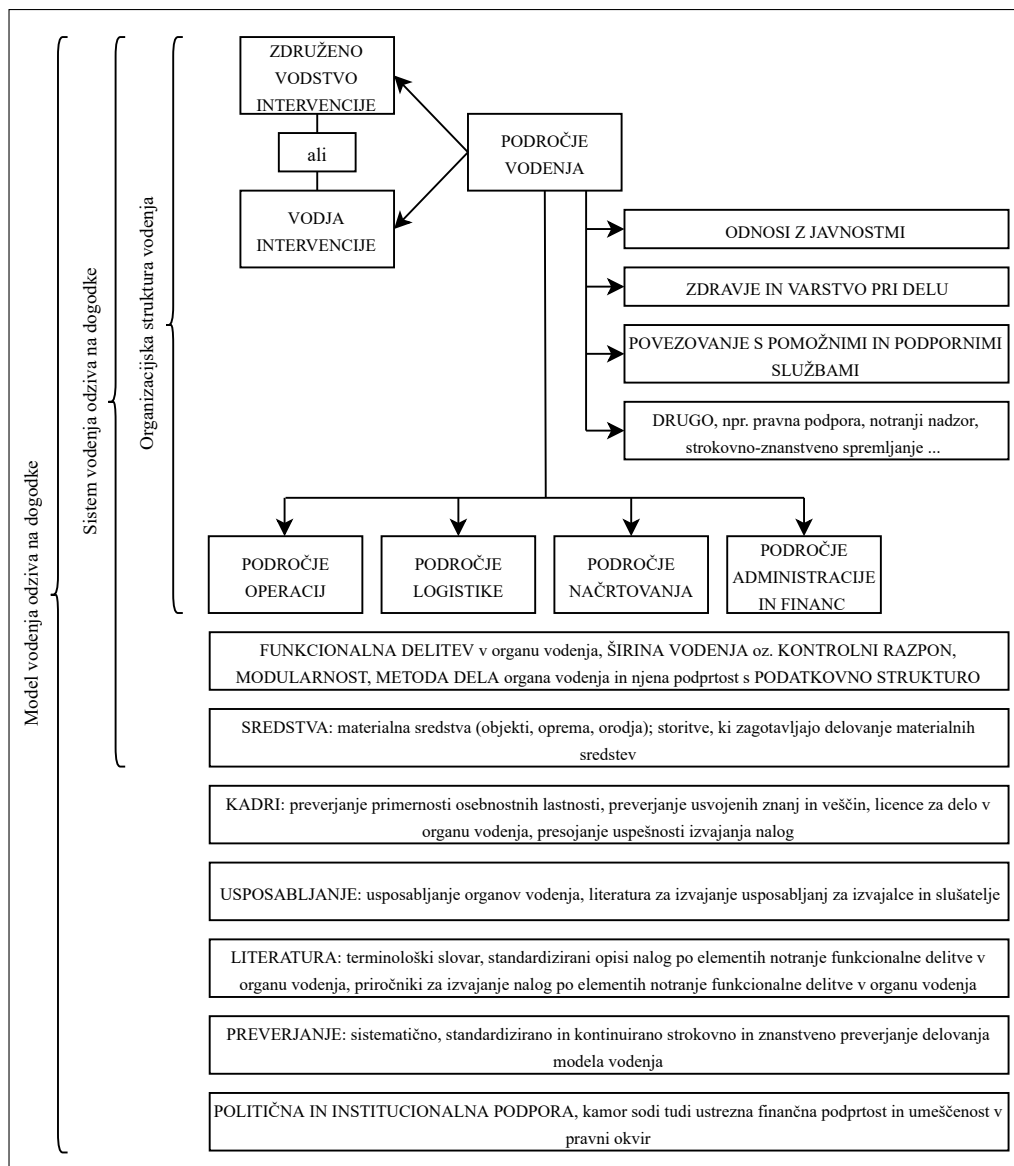
V Sloveniji je, na podlagi izkušenj iz požarov na Krasu v letih 2003 in 2006, ICS kot prva vpeljala Gasilska zveza Slovenije, in sicer pod imenom intervencijsko-poveljniški sistem (IPS). Prvi posamezniki so bili že leta 2006 napoteni na usposabljanje, s spremembo Državnega načrta zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju (Državni ... 2007) pa je IPS dobil tudi formalno podlago. IPS se je v praksi izkazal za ustreznega, zato so ga – podobno kot v tujini – gasilci začeli uporabljati tudi ob drugih nesrečah, ne le ob požarih. V Sloveniji so potrebo po vpeljavi ICS prepoznale tudi nekatere lokalne skupnosti – ena takih je občina Logatec, ki je na podlagi izkušenj z žledolomom leta 2014 začela vpeljevati nov sistem štabnega vodenja zaščite, reševanja in pomoči, oblikovan po vzoru ICS (Resolucija ... 2016).

V luči pozitivnih tujih in domačih izkušenj gre razumeti prizadevanja, da se ICS v prilagojeni obliki, z ustreznim poimenovanjem in ob upoštevanju nacionalnih in lokalnih posebnosti v Sloveniji uvede na vse ravni vodenja zaščite, reševanja in pomoči.

4 Koncept SVOD

Oblikovalci predloga prenovljenega modela vodenja smo njegov osrednji element poimenovali sistem vodenja odziva na dogodke (SVOD). SVOD smo opredelili kot standardiziran pristop k vodenju odziva na dogodke, ki z vzpostavitevijo enotne organizacijske strukture za izvajanje vodenja

(VOLNA – vodenje, operacije, logistika, načrtovanje, administracija in finance), z vzpostavitvijo skupnega procesa načrtovanja odziva in njegovega vodenja ter urejenim informacijskim tokom in zagotovljenimi sredstvi za izvajanje vodenja odziva, omogoča usklajen odziv različnih organizacij in njihovih virov ter različnih ravni oblasti na nesrečo. SVOD smo predvideli za uporabo znotraj širšega modela vodenja, ki poleg samega sistema vodenja vključuje tudi področje kadrov, usposabljanja, literature, preverjanja ter politične in institucionalne podpore (slika 1).



Slika 1: Predlog prenovljenega modela in sistema vodenja odziva na dogodke ter organizacijske strukture vodenja.

SVOD je predviden za uporabo tako pri nesrečah (nenadnih in napovedanih) kot pri izvajanju drugih, vnaprej načrtovanih dogodkov. Pri tem je sistem zasnovan tako za uporabo pri majhnih kot pri velikih dogodkih ali pa ob več dogodkih na manjšem območju, ne glede na to, ali je dogodek na območju ene ali več pristojnih ravni oblasti (na primer na območju več občin). SVOD je primarno predviden za uporabo na ravni mesta intervencije, smiselno pa se lahko uporablja tudi na različnih ravneh poveljnikov Civilne zaščite.

Predvideno je, da se organizacijska struktura vodenja (VOLNA) oblikuje glede na značilnosti dogodka in odziva nanj, zato jo je moč modularno razvijati ter njen obseg določati na podlagi razsežnosti in kompleksnosti dogodka, ciljev odziva ter potrebnega števila in vrste vključenih organizacij. Posamezne elemente organizacijske strukture se, glede na potrebe, dodaja ali odvzema ter vzpostavlja in ukinja ravni v organizacijski strukturi. Pri tem se upošteva načelo obvladljive širine vodenja, ki veleva, da ima posamezni vodja praviloma 3–7 podrejenih entitet. V organizacijsko strukturo se vključuje izključno tiste elemente, za katere se ocenjuje, da so potrebni za izvedbo odziva. SVOD predvideva, da ima pristojnost in odgovornost za vzpostavitev, širitev in oženje organizacijske strukture vodenja vodja intervencije oziroma združeno vodstvo intervencije, na ravni občine občinski poveljnik Civilne zaščite, na regijski in nacionalni ravni pa regijski poveljnik Civilne zaščite oziroma poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije.

5 Vodenje intervencije pri večorganizacijskem odzivu

Kadar v odzivu na dogodek sodeluje več različnih organizacij – tj. entitet, ki sodelujejo s svojimi viri –, govorimo o večorganizacijskem odzivu. Pri tem ena ali več podpornih organizacij podpira delovanje pristojne organizacije, pogosto pa sodeluje tudi ena ali več pomožnih organizacij.

Kadar odziv izvaja ena organizacija, je nedvoumno, da tudi vodenje izvaja ta organizacija, in sicer v skladu z njeno stvarno in krajevno pristojnostjo. Kadar pa odziv izvaja več organizacij (*multiagency incident*), je izvajanje vodenja odvisno od značilnosti dogodka, od faze, v katerem je dogodek oziroma odziv nanj, ter od stvarne in krajevne pristojnosti organizacij, ki izvajajo odziv. Praviloma je težišče odziva na eni organizaciji, pri čemer pa se lahko sčasoma premakne na drugo organizacijo. Organizacijo, na kateri je težišče v določenem obdobju odziva, imenujemo pristojna organizacija. Pristojna organizacija ima poglavitno stvarno in krajevno pristojnost za izvedbo odziva in imenuje vodjo intervencije. V pomoč so ji podporne organizacije, ki imajo lahko stvarno in krajevno pristojnost za izvedbo nekaterih nalog, s katerimi podpirajo delovanje pristojne organizacije na mestu odziva, ali pa so pogodbeno oziroma kako drugače zavezane k izvajanju določenih nalog pri odzivu. Pomožne organizacije so vse tiste, ki sodelujejo oziroma nudijo pomoč odzivu, vendar običajno ne neposredno na mestu odziva, oziroma imajo manjšo vlogo kot podporne organizacije.

Poglejmo si primer. Pri požaru vodenje izvaja gasilska organizacija, policija (policajska patrolja) pa sodeluje kot podporna organizacija, ki gasilsko organizacijo podpira pri izvajanju gašenja in reševanja z zavarovanjem kraja dogodka, urejanjem prometa, vzdrževanjem javnega reda in miru ter izpraznitvijo območja ali objekta. Nujna medicinska pomoč (mobilna enota nujne medicinske pomoči) prav tako sodeluje kot gasilski organizaciji podporna organizacija in z izvajanjem svojih pristojnosti nudi nujno medicinsko pomoč tako prizadetim kot sodelujočim v odzivu. Po pogasitvi požara in odstranitvi drugih nevarnosti vodenje nadaljevanja odziva, na primer ugotavljanje vzrokov požara, prevzame policijska organizacija. Po potrebi gasilska organizacija sodeluje kot policiji podporna organizacija (na primer z razsvetljavo požarišča), prav tako kot podporna organizacija sodeluje nujna medicinska pomoč z zagotavljanjem zdravstvene oskrbe, če je to potrebno. Po zaključku aktivnosti iz policijske pristojnosti vodenje odziva lahko vodenje ponovno prevzame gasilska organizacija, ki prizadetim v požaru pomaga pri čiščenju požarišča in zagotavljanju osnovnih življenjskih pogojev (na primer zasilnem prekrivanju strehe).

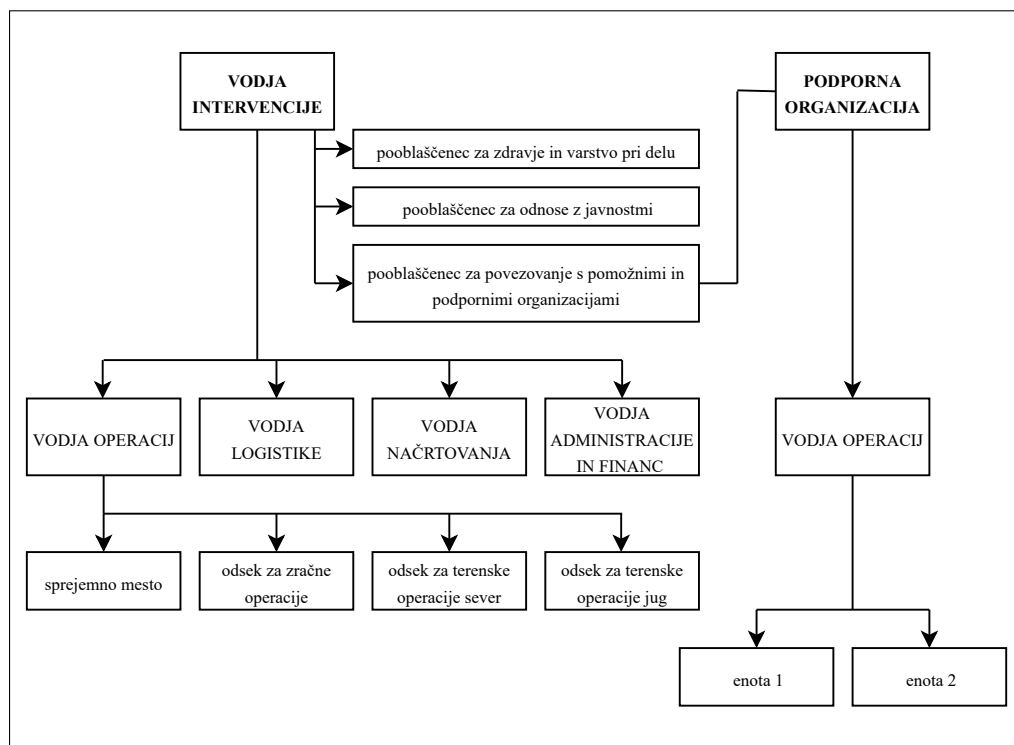
Ves čas izvajanja aktivnosti so v odziv vključene tudi pomožne organizacije, kot so operativno-komunikacijski center policije, regijski center za obveščanje, dispečerska služba v zdravstvu in občinska uprava (na primer oseba iz občinske uprave, ki je zadolžena za področje zaščite, reševanja in pomoči ali za področje socialnega varstva).

Nekoliko drugačen je primer iskanja pogrešane osebe, kjer vodenje izvaja policijska organizacija. Organizacije kot so kinološka, gorskoreševalna, gasilska, potapljaška, lovska in druge sodelujejo kot podporne organizacije in policiji pomagajo pri izvajanju iskanja (na kopnem, na vodi, pod vodo), enota nujne medicinske pomoči pa nudi podporo z zdravstveno oskrbo sodelujočih v odzivu.

Zopet drugačen je primer dogodka z velikim številom poškodovanih ali nenadno obolelih oseb na enem mestu (v primerih ko ne gre za prometno nesrečo), kjer vodenje izvaja nujna medicinska pomoč, gasilska organizacija pa sodeluje kot njej podporna organizacija pri izvajanju postavitve triažnega mesta, prenosa poškodovanih in obolelih in podobnega. Prav tako tudi policija sodeluje kot podporna organizacija z enakimi aktivnostmi kot v prvi fazi požara.

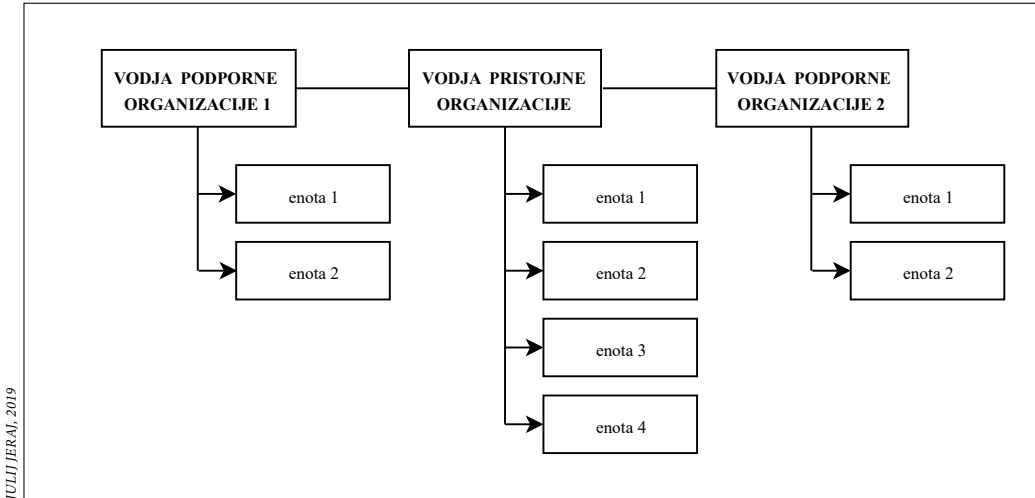
Vodenje torej vselej izvaja pristojna organizacija. Ob tem pa se zastavlja bistveno vprašanje: »Kako naj se podporne organizacije kar najbolj učinkovito vključijo v vodenje odziva?« Ker so si nesreče medsebojno zelo različne in je treba odziv razvijati na podlagi obsega in kompleksnosti posameznega primera, ciljev odziva ter potrebnega števila in vrste vključenih organizacij, smo v SVOD predvideli štiri možne načine povezovanja.

Prvi način je prek pooblaščenca vodje intervencije, ki je odgovoren za povezovanje z drugimi organizacijami in ki predstavlja prvi stik (lahko pa ostane tudi stalni stik do konca odziva) s pomožnimi in podpornimi organizacijami (slika 2). S pooblaščenecem za povezovanje



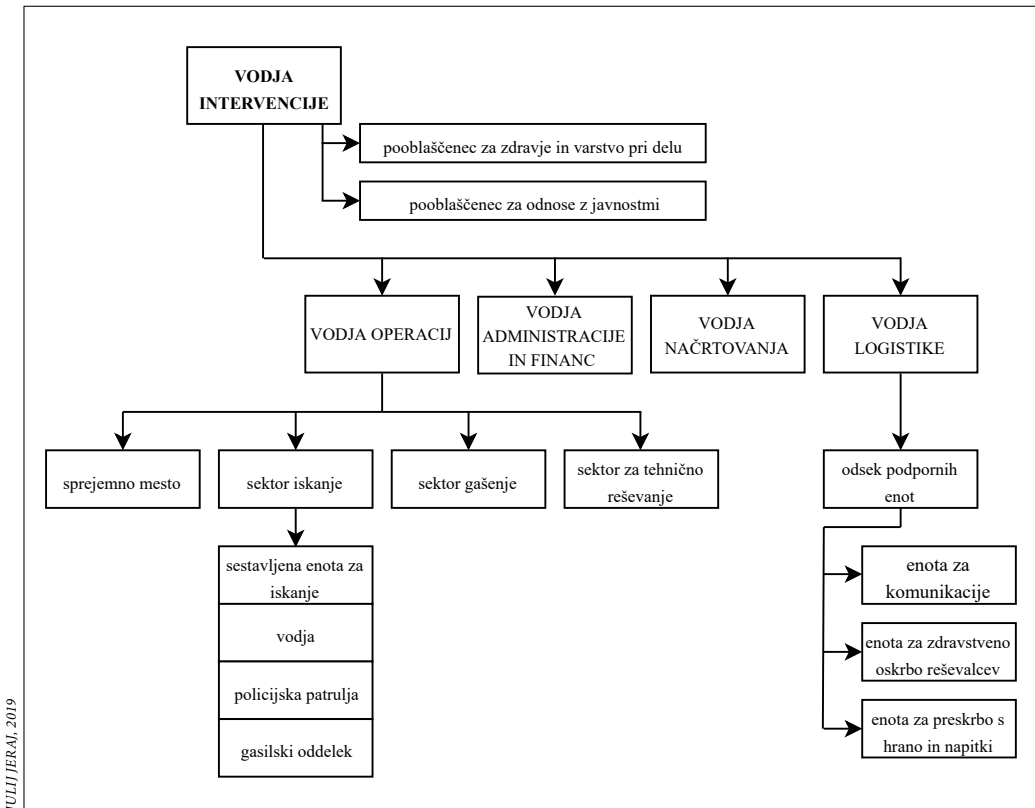
JULIJ/JERAJ, 2019

Slika 2: Usklajevanje izvaja pooblaščenec vodje intervencije.



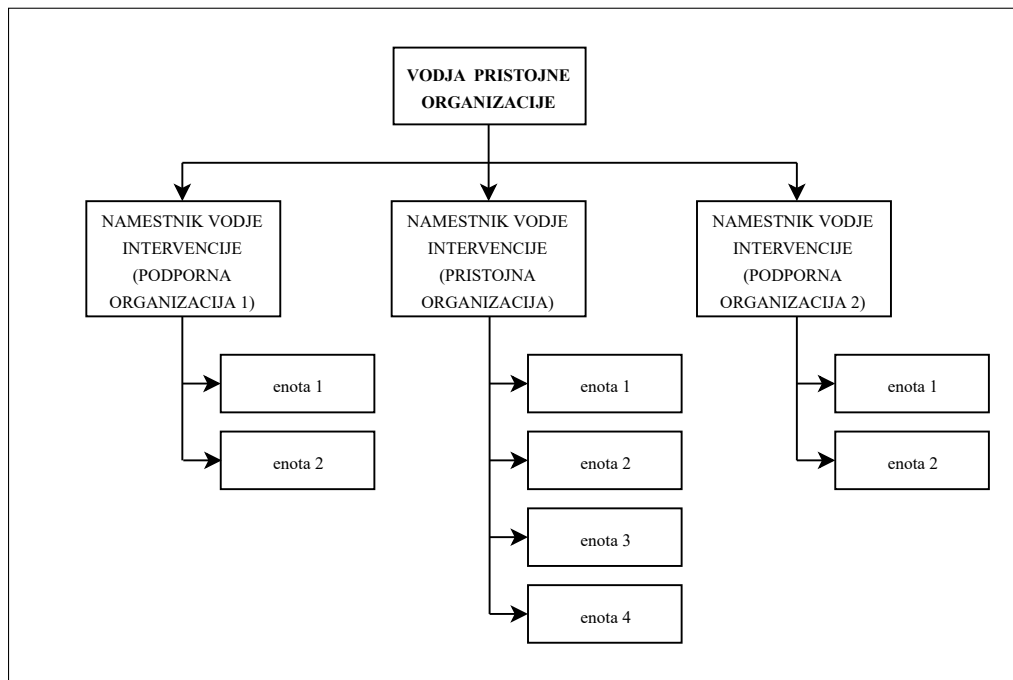
JULIJ/JERAJ, 2019

Slika 3: Usklajevanje izvaja vodja intervencije samostojno.



JULIJ/JERAJ, 2019

Slika 4: Vključevanje podporne organizacije v organizacijsko strukturo pristojne organizacije.



JULIJ JERAJ, 2019

Slika 5: Vzpostavitev namestnikov vodje intervencije.

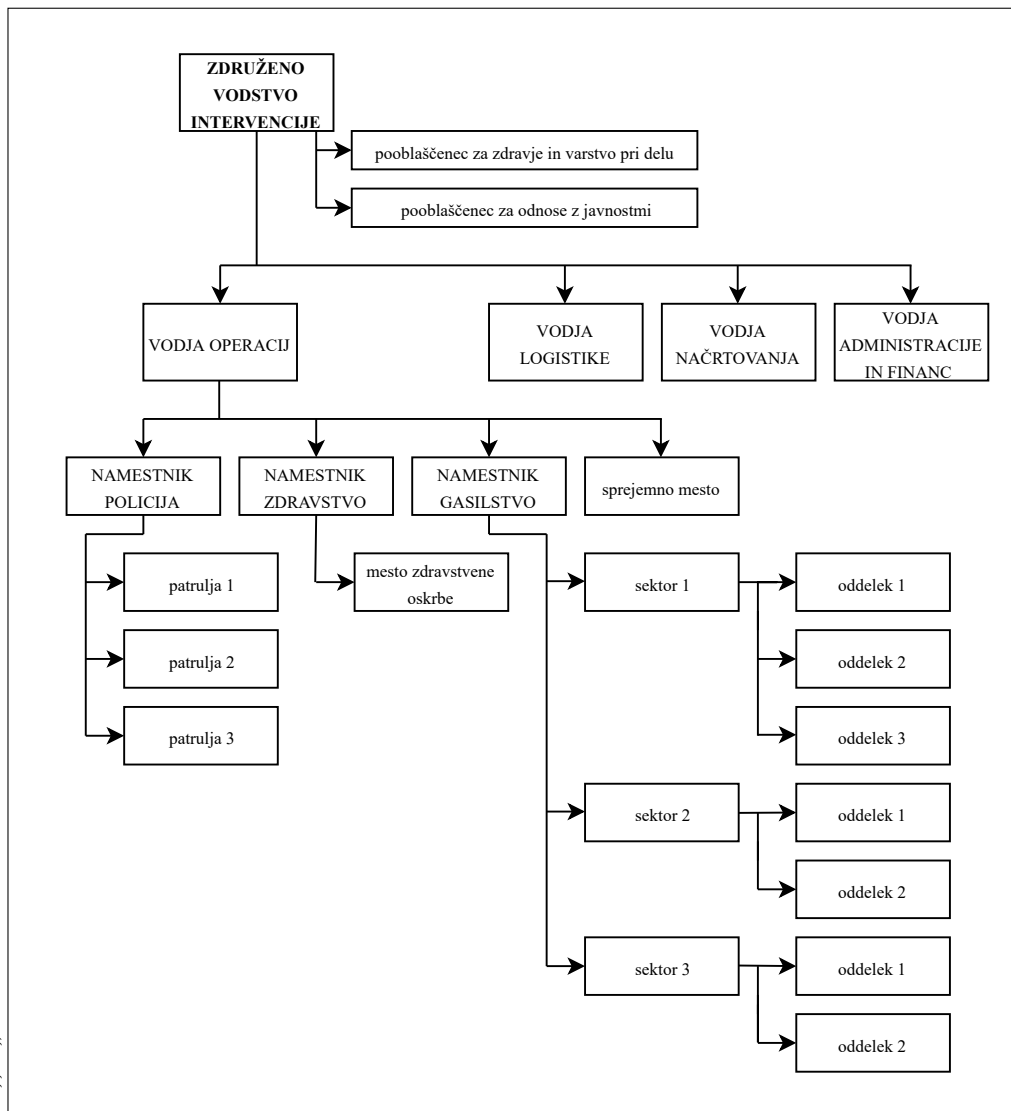
s pomožnimi in podpornimi organizacijami vzpostavi stik pooblaščen predstavnik organizacije, tj. predstavnik, ki ima pooblastila za odločanje o zadevah, ki vplivajo na udeležbo njegove organizacije pri izvajanju odziva. Enota podporne organizacije v tem primeru svoje delo izvaja izven organizacijske strukture vodenja pristojne organizacije, vendar usklajeno z njo. S tem se vzpostavi mehanizem usklajevanja, ne pa tudi sodelovanja.

Kadar pooblaščenec vodje intervencije, ki je odgovoren za povezovanje z drugimi organizacijami, ni vzpostavljen, to vlogo izvaja vodja intervencije sam (slika 3). Tovrsten pristop je smiseln zlasti v primeru manj obsežnih, vsakodnevnih, rutinskih odzivov.

Drugi način vključevanja podporne organizacije v vodenje je vključitev njene enote v organizacijsko strukturo vodenja pristojne organizacije (slika 4). Mobilna ekipa nujne medicinske pomoči se na primer lahko vključi v področje logistike kot enota za zdravstveno oskrbo posredovalcev, policijska patrulja pa skupaj z gasilskim oddelkom formira sestavljeno enoto, ki jo vodi policist, in izvaja iskanje osebe, za katero se predvideva, da bi lahko bila v poškodovanem vozilu. Sestavljena enota je pod pristojnostjo področja operacije.

Tretji način vključevanja podporne organizacije v vodenje je vzpostavitev namestnikov vodje intervencije, kjer vsak namestnik vodi svojo organizacijo v enotni organizacijski strukturi vodenja pristojne organizacije (slika 5). Pri tem je možna tudi rešitev, da vodja intervencije v pristojni organizaciji nima določenega namestnika, temveč jo sam vodi neposredno.

V vseh zgoraj opisanih primerih vodenje izvaja ena oseba – vodja intervencije (*incident commander*) s podporo vodstva intervencije (če ga vzpostavi), ki ga sestavljajo njegovi namestnik, pomočniki, pooblaščenca in vodje področij. Obstaja pa še četrti način vodenja intervencije, pri čemer gre za oblikovanje združenega vodstva intervencije (*unified command*) (slika 6). Združeno vodstvo intervencije tvorijo pooblaščenca predstavniki organizacij, ki imajo krajevno



JULIJ BERAJ, 2019

Slika 6: Vzpostavitev združenega vodstva intervencije.

in stvarno pristojnost nad dogodkom in odzivom. V tem primeru je vodenje kolektivno. Pri tem je pomembno, da vsaka organizacija ohrani vso siceršnjo samostojnost in odgovornost. Razlika s prej opisanimi načini je, da pri uporabi združenega vodstva intervencije določanje ciljev odziva, strategij in taktik za njihovo doseganje ter drugih pomembnih vprašanj vodenja ni več le pristojnost in odgovornost vodje intervencije in s tem ene organizacije, ampak vseh v združenem vodstvu intervencije sodelujočih organizacij oziroma njihovih pooblaščenih predstavnikov. Ključno je, da osebe iz vseh sodelujočih organizacij prispeva osebe za vsako področje tako v štabu kot v skupini pooblaščenecov.

Kadar so značilnosti nesreče take, da je v okviru enega dogodka veliko manjših območij (na primer obsežne poplave), kjer je treba izvajati vodenje (individualno ali skupno), se za usklajevanje več manjših območij, ki ga obvladuje ena organizacijska struktura vodenja z vodjem intervencije, oblikuje več območnih vodstev intervencije (*area command*), katerih vlogo bi v Sloveniji lahko izvajali krajevni poveljniki in štabi Civilne zaščite. Območna vodstva intervencije se na naslednji ravni vodenja, ki praviloma ni blizu mesta nesreče, usklajujejo z mehanizmom za medagencijsko usklajevanje. Gre za dejavnost, ki praviloma poteka na ravni poveljnika in štaba Civilne zaščite občine, regije in države.

6 Sklep

Na podlagi teoretičnih in normativnih izhodišč lahko orišemo idealni tip ameriškega ICS kot začasno hierarhično strukturo, na čelu katere je vodja ali vodstvo intervencije, ki usklajuje in usmerja delovanje v odziv na nesrečo vključenih organizacij na področju operative, načrtovanja, logistike, administracije in financ. ICS v ZDA uporabljajo univerzalno in je doslej, predvsem med praktiki, požel odobravanje, saj je po njihovem mnenju sistem prilagodljiv ter omogoča stopnjevanje odziva na nesrečo, modularno organiziranost akterjev in ciljno vodenje. Treba pa je omeniti tudi težave pri delovanju ICS, na katere opozarjajo analitiki, med njimi so pretiran nadzor, centraliziranost in birokratiziranost sistema, neupoštevanje lokalnih posebnosti, premajhna avtonomija sodelujočih organizacij ter zapostavljanje vzniklih akterjev in možnosti, ki jih ponuja improvizacija. Težave posebno pridejo do izraza ob kompleksnih nesrečah, s hudimi posledicami in večjim številom organizacij, ki se na nesrečo odzivajo. K uspešnemu delovanju ICS pripomorejo ustrezno usposabljanje organizacij in posameznikov za njegovo uporabo ter informacijska in dokumentacijska podlaga. Do podobnih ugotovitev smo prišli tudi v drugih državah, ki so bile v vzorcu raziskave, vendar rezultatov analize zaradi omejenosti prostora v tem prispevku nismo povzeli. Teoretične osnove so enake kot velja za ameriški ICS, sestavine sistema so primerljive, funkcionalna oziroma štabna področja dela prav tako, pri čemer se lahko obstoječa združijo ali dodajajo nova. Odziv na nesrečo v vseh analiziranih državah poteka na več organizacijskih ravneh kot to velja za Slovenijo.

Mednarodnoprimerjalna analiza izkušenj izbranih držav in analiza odziva na nesreče, ki so se v zadnjem obdobju zgodile v Sloveniji, so nam omogočile oblikovanje prilagojene rešitve, ki smo jo poimenovali sistem vodenja odziva na dogodke (SVOD). V njem smo predvideli, da odziv na nesrečo usmerja in usklajuje vodja intervencije ali pa združeno vodstvo intervencije. Predvideli smo štiri načine večorganizacijskega odziva s ciljem doseganja usklajenega delovanja pristojnih, podpornih in pomožnih organizacij. Pri tem je odločitev o uporabi posamezne različice oblikovana bodisi vnaprej (z načrti in postopki) ali pa se sprejme ob samem dogodku. Ključno je, da je vodenje jasno vzpostavljeno od začetka do konca posameznega odziva.

Uvedba ter univerzalna in dosledna uporaba SVOD bi predvidoma pozitivno prispevala k stopnji funkcionalne profesionalizacije na področju zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji (Malešič in Jeraj 2018). V praktičnem pogledu bi uporaba SVOD in predvidenih koordinacijskih mehanizmov prispevala k izboljšanju večšin organiziranja in izvajanja vodenja, ki so še posebej pomembne ob odzivih na obsežnejše nesreče in druge dogodke. Ocenjujemo, da bi z uporabo opisanih rešitev pomembno olajšali proces medorganizacijskega usklajevanja, s čimer bi povečali verjetnost uspešnega odziva na nesrečo, še zlasti v primeru kompleksnih intervencij.

7 Viri in literatura

- Državni načrt zaščite in reševanja ob velikem požaru v naravnem okolju, 2007. Medmrežje: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/pozar.pdf> (30. 5. 2019).
- Emergency Management Institute, ICS Resource Center, 2018. Medmrežje: <https://training.fema.gov/emiweb/is/icsresource/> (30. 10. 2018).
- Jeraj, J. 2016: Vodenje odziva na nesreče v kontekstu družbenih sprememb: študija primera Slovenije v času pred osamosvojitvijo in po njej. Magistrsko delo, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Jensen, J., Thompson, S. 2016: The Incident Command System: A literature review. Disasters 40-1. DOI: <https://doi.org/10.1111/disa.12135>
- Malešič, M., Jeraj, J. 2018: Procesi profesionalizacije na področju zaščite, reševanja in pomoči v Sloveniji. Varstvoslovje 20-3.
- Malešič, M. 2019: Vodenje odziva na nesrečo v ZDA in Sloveniji: konceptualni in empirični vidiki. Teorija in praksa 56-1.
- Moynihan, D. P. 2009: The network governance of crisis response: Case studies of Incident Command System. Journal of Public Administration Research and Theory 19-4. DOI: <https://doi.org/10.1093/jopart/mun033>
- Oblikovanje celovitega modela vodenja odziva na nesreče za vse ravni vodenja na področju zaščite, reševanja in pomoči v Republiki Sloveniji. Fakulteta za družbene vede, Gasilska brigada Ljubljana, Gasilska zveza Slovenije, IGEA, d.o.o., Inštitut za vodarstvo, d.o.o., Mestna občina Ljubljana. Ljubljana, 2019.
- Resolucija o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami v občini Logatec do leta 2022. Logatec, 2016. Medmrežje: <https://www.logatec.si/index.php/predpisi/obinska-ureditev> (30. 5. 2019).
- Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Uradni list Republike Slovenije 51/2006, 97/2010, 21/2018. Ljubljana.